

OBRAZLOŽENJE
MAKROEKONOMSKIH POKAZATELJA
U 2015. GODINI

MAKROEKONOMSKA KRETANJA U 2015. GODINI

Tijekom 2015. godine zaustavljen je šestogodišnji negativan trend ekonomske aktivnosti u domaćem gospodarstvu. Pozitivna kretanja zabilježena su u industrijskoj proizvodnji, trgovini na malo, turizmu i robnoj razmjeni, dok je pad zabilježen u građevinarstvu znatno usporen. U skladu s oporavkom gospodarske aktivnosti, kretanja na tržištu rada bila su povoljna te je zabilježen rast zaposlenosti. Nastavak pada cijena primarnih sirovina na svjetskom tržištu doveo je do jačanja deflacije u domaćem gospodarstvu. Na tekućem računu bilance plaćanja zabilježen je rekordan pozitivan saldo, na što je najveći utjecaj imalo smanjenje manjka na računu primarnog dohotka.

Tablica 1. Osnovni makroekonomski pokazatelji Republike Hrvatske

	2013.	2014.	2015.
Bruto domaći proizvod, % promjena, realno	-1,1	-0,4	1,6
Potrošnja kućanstava	-1,8	-0,7	1,2
Državna potrošnja	0,3	-1,9	0,6
Bruto investicije u fiksni kapital	1,4	-3,6	1,6
Izvoz roba i usluga	3,1	7,3	9,2
Uvoz roba i usluga	3,1	4,3	8,6
Indeks potrošačkih cijena, % promjena	2,2	-0,2	-0,5
Industrijska proizvodnja, % promjena (kal.pril. indeksi)	-1,7	1,2	2,5
Promet od trgovine na malo, % promjena, realno (kal.pril. indeksi)	-0,4	0,3	2,4
Broj noćenja turista, % promjena	3,3	2,6	7,7
Indeks građevinskih radova, % promjena (kal.pril. indeksi)	-4,8	-7,4	-0,8
Stopa registrirane nezaposlenosti, prosjek, %	20,2	19,6	17,7
Broj zaposlenih*, % promjena	-2,2	-1,6	1,1
Prosječni tečaj HRK/EUR	7,57	7,63	7,61
Saldo tekućeg računa bilance plaćanja, milijuni EUR	443	368	2.293
Saldo tekućeg računa bilance plaćanja, % BDP-a	1,0	0,9	5,2
Inozemni dug, milijuni EUR, kraj razdoblja	45.958	46.664	45.534
Inozemni dug, % BDP-a, kraj razdoblja	105,6	108,4	103,7
Ukupni krediti banaka, % promjena, kraj razdoblja	0,9	-2,3	-2,0

* Prema administrativnim izvorima.

Izvor: Državni zavod za statistiku, Hrvatska narodna banka

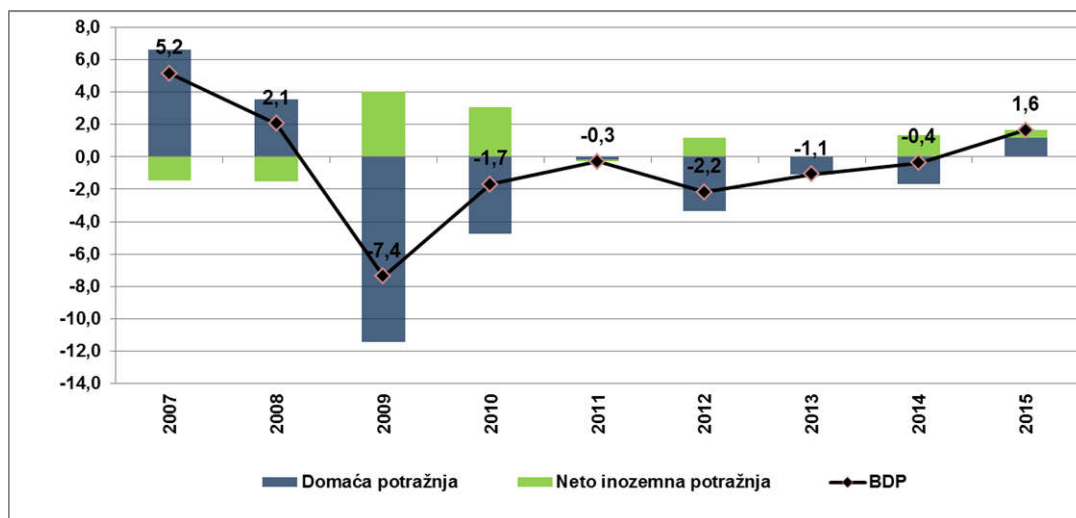
Bruto domaći proizvod (BDP) u tekućim cijenama iznosio je 334,2 milijarde kuna u 2015. godini te je zabilježio nominalni rast od 1,8%. Tijekom 2015. godine BDP je, nakon šest uzastopnih godina negativnih kretanja, zabilježio realni rast. Nakon 0,5% u prvom tromjesečju, realni međugodišnji rast BDP-a je ubrzan na 1,2% u drugom te 2,8% u trećem tromjesečju, što je najsnažniji rast od 2008. godine. U posljednjem tromjesečju 2015. realni međugodišnji rast BDP-a iznosio je 1,9%. Navedena kretanja rezultirala su gospodarskim rastom od 1,6% u 2015. godini. Pozitivan doprinos povećanju BDP-a prvenstveno je došao od domaće potražnje (1,2 postotna boda), ponajviše potaknute potrošnjom kućanstava, ali i od neto inozemne potražnje (0,5 postotnih bodova).

Gledajući pojedinačno, najveći pozitivan doprinos rastu BDP-a u 2015., u iznosu od 4,2 postotna boda, došao je od izvoza roba i usluga, koji je realno povećan 9,2%. Pritom je rastu

ukupnog izvoza više pridonio izvoz roba koji je zabilježio realni rast od 12,1%, dok je izvoz usluga povećan 6,4%. Slijedi potrošnja kućanstava s doprinosom od 0,7 postotnih bodova, koja je realno povećana 1,2%. Na njen rast tijekom 2015. godine, nakon tri uzastopne godine pada, djelovala su pozitivna kretanja na tržištu rada (rast zaposlenosti, ali i povećanje neto plaća izmjenama poreza na dohodak krajem 2014. godine), kao i povoljna cjenovna kretanja. Bruto investicije u fiksni kapital zabilježile su realni rast od 1,6% u 2015., što je rezultiralo njihovim pozitivnim doprinosom od 0,3 postotna boda. Državna potrošnja zabilježila je realni rast od 0,6% u 2015., pridonijevši sa 0,1 postotnim bodom promjeni BDP-a. Negativan doprinos promjeni BDP-a, u iznosu od 3,8 postotnih bodova, došao je od uvoza roba i usluga koji je realno povećan 8,6% u 2015. godini.

Obračun bruto domaćeg proizvoda s proizvodne strane pokazuje da je u 2015. godini realnom rastu bruto dodane vrijednosti od 1,4% najviše pridonio (sa +0,8 postotnih bodova) realni rast bruto dodane vrijednosti u trgovini na veliko i na malo, prijevozu i skladištenju, smještaju, pripremi i usluživanju hrane (3,9%). Osim toga, znatan pozitivan doprinos došao je i od bruto dodane vrijednosti u industriji (+0,5 postotnih bodova), koja je zabilježila realni rast od 2,6%. Napomenimo kako je tijekom 2015. godine u građevinarstvu došlo do znatnog usporavanja negativnih kretanja, budući da je zabilježen realni pad bruto dodane vrijednosti od 0,6%, što je najmanji pad u posljednjih sedam godina.

Grafikon 1. Realni rast bruto domaćeg proizvoda, u %

Izvor: Državni zavod za statistiku

Projekcijama u Izmjenama i dopunama proračuna za 2015. godinu iz rujna 2015. očekivao se realni rast bruto domaćeg proizvoda od 1,1% u 2015. godini. Ostvareni rast ekonomske aktivnosti u 2015. bio je snažniji od predviđenog, a povoljnije ostvarenje zabilježeno je kod svih komponenti BDP-a s rashodne strane. Najveća odstupanja zabilježena su kod kategorija vanjskotrgovinske razmjene, pri čemu je rast izvoza kao i uvoza roba i usluga bio podcijenjen, u najvećem dijelu radi podcijenjenog učinka re-izvoza. Manje odstupanje proizlazi i iz kretanja potrošnje kućanstava, uslijed povoljnijih kretanja na tržištu rada od očekivanih, te bruto investicija u fiksni kapital budući da je zabilježen snažniji realni rast investicija kako privatnog tako i šireg javnog sektora od predviđenog. Državna potrošnja ostvarena je na približnoj razini kao što je bilo projicirano.

Tablica 2. Usporedba projekcija i ostvarenja bruto domaćeg proizvoda za 2015. godinu

	Projekcije 2015.*	Ostvarenje 2015.
BDP - realni rast (%)	1,1	1,6
Potrošnja kućanstava	0,6	1,2
Državna potrošnja	0,4	0,6
Bruto investicije u fiksni kapital	0,7	1,6
Izvoz roba i usluga	6,8	9,2
Uvoz roba i usluga	6,1	8,6

*Izmjene i dopune proračuna 2015., rujan 2015.

Izvor: Ministarstvo financija, Državni zavod za statistiku

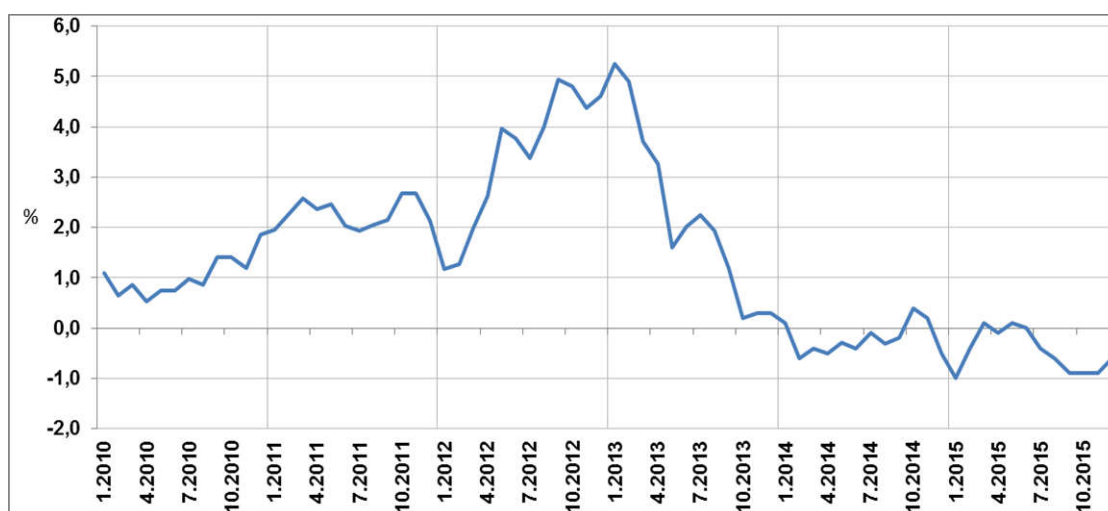
Prema podacima iz administrativnih izvora, prosječan broj ukupno zaposlenih iznosio je 1.356.568 u 2015. godini te je povećan za 1,1% u usporedbi s 2014. Prosječan broj registriranih nezaposlenih kod Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ) iznosio je 285.906, što je smanjenje od 12,9% u usporedbi sa 2014. U skladu s opisanim, prosječna administrativna stopa nezaposlenosti iznosila je 17,7% u 2015. te je bila za 1,9 postotnih bodova niža u usporedbi s 2014. Podaci ankete o radnoj snazi ukazuju na rast zaposlenosti od 1,5% u 2015., dok je anketna stopa nezaposlenosti smanjena s 17,3% u 2014. na 16,3% u 2015. godini.

Prosječna mjesečna neto plaća iznosila je 5.711 HRK u 2015. godini, dok je prosječna mjesečna bruto plaća iznosila 8.055 HRK. Izmjene Zakona o porezu na dohodak dovele su do znatnog ubrzanja rasta neto plaća od prosinca 2014. te njihova bržeg rasta od bruto plaća. Naime, u 2015. godini nominalni rast neto plaća iznosio je 3,2%, a realni rast (zbog negativne inflacije) 3,7%. S druge strane, prosječne mjesečne bruto plaće nominalno su povećane 1,3% u 2015., dok je realni rast iznosio 1,8%.

Nakon snažnijih deflatornih pritisaka u domaćem gospodarstvu početkom 2015. godine te stabiliziranja inflacije oko nule u drugom tromjesečju, tijekom trećeg i četvrtog tromjesečja ponovno je došlo do jačanja deflatornih pritisaka. U prosincu 2015. godine inflacija je iznosila -0,6%, dok je na razini čitave 2015. godine iznosila -0,5%. Najznačajniji čimbenik deflatornih kretanja tijekom 2015. godine bile su cijene energije, koje su, prvenstveno pod utjecajem znatnog smanjenja cijena sirove nafte na svjetskom tržištu¹, smanjene 4,9% u usporedbi s 2014. Ukoliko se iz ukupnog indeksa potrošačkih cijena isključe cijene energije, bilježi se rast preostalih komponenti indeksa od 0,6% u 2015. godini. Najveći doprinos smanjenju cijena (-0,7 postotnih bodova) u 2015. godini došao je od cijena goriva i maziva za osobna prijevozna sredstva, koje su smanjene 10,6%. Osim toga, u smjeru smanjenja cijena djelovao je i pad cijene plina od 5,8%, ponajprije kao posljedica njenog administrativnog smanjenja u travnju.

¹ Prosječna cijena sirove nafte na svjetskom tržištu (prosječna cijena nafte tipa U.K. Brent, Dubai i West Texas Intermediate) iznosila je 50,8 USD za barel u 2015. godini te je smanjena 47,2% u usporedbi s 2014.

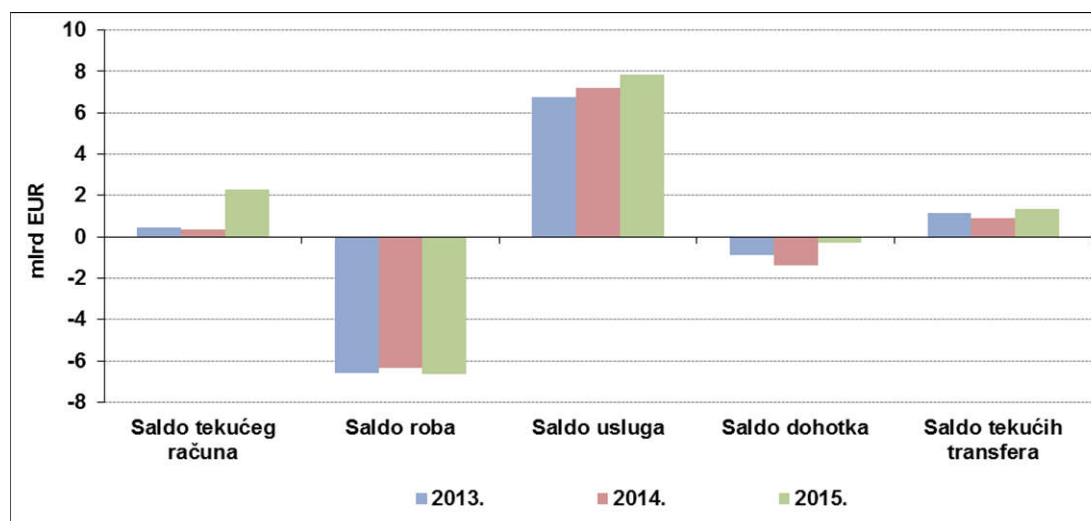
Grafikon 2. Indeks potrošačkih cijena, međugodišnja promjena

Izvor: Državni zavod za statistiku

Prema preliminarnim podacima, pozitivan saldo tekućeg računa bilance plaćanja iznosio je 2,3 milijarde eura u 2015. godini, te je u usporedbi s godinom ranije povećan za 1,9 milijardi eura, odnosno za preko šest puta. U postotku BDP-a, pozitivan saldo tekućeg računa iznosio je 5,2% BDP-a, što je 4,4 postotna boda više u usporedbi s godinom ranije te najviši dosad zabilježen pozitivan saldo. Najveći doprinos poboljšanju salda tekućeg računa u 2015. došao je od računa primarnog dohotka, čiji je negativan saldo smanjen za 1,1 milijardu eura. Ovakvo ostvarenje ponajviše je posljedica smanjenja rashoda po osnovi dohotka od izravnih ulaganja uslijed, u najvećem dijelu, iskazanih gubitaka banaka u pretežno stranom vlasništvu zbog konverzije kredita u švicarskim francima. Poboljšanju platne bilance značajno je pridonio i račun usluga, čiji je pozitivan saldo povećan za 642 milijuna eura. Najznačajnija stavka računa usluga, prihodi od turizma, iznosili su rekordnih 8,0 milijardi eura u 2015. zabilježivši rast od 7,6%. Pozitivan saldo računa sekundarnog dohotka povećan je za 459 milijuna eura u 2015., dok je jedino račun roba negativno djelovao na tekući račun, budući da je negativan saldo povećan za 280 milijuna eura, unatoč snažnijem rastu izvoza od uvoza roba. Pokrivenost uvoza roba i usluga njihovim izvozom poboljšana je na 105,8% u 2015. godini, što je za 1,3 postotni bod više nego u 2014. Na financijskom računu bilance plaćanja zabilježen je neto odljev od 2,0 milijarde eura u 2015. godini. To je posljedica neto odljeva zabilježenog kod ostalih ulaganja (1,5 milijardi eura), čemu je najviše pridonijelo razduživanje drugih monetarnih financijskih institucija. Portfeljna ulaganja zabilježila su neto priljev od 66 milijuna eura, dok su izravna ulaganja zabilježila neto priljev od 145 milijuna eura. Međunarodne pričuve povećane su za 745 milijuna eura, dok su neto pogreške i propusti iznosili -435 milijuna eura.

Grafikon 3. Tekući račun bilance plaćanja

Izvor: Hrvatska narodna banka

Ukupni bruto inozemni dug je iznosio 45,5 milijardi eura krajem 2015. godine, iznosivši 103,7% BDP-a. U usporedbi s 2014., bruto inozemni dug je smanjen za 1,1 milijardu eura, odnosno 2,4%. Najveći doprinos njegovom smanjenju došao je od pada duga drugih monetarnih financijskih institucija u iznosu od 2,0 milijarde eura. Također, znatan doprinos smanjenju bruto inozemnog duga došao je od duga temeljem izravnih ulaganja koji je smanjen za 954 milijuna eura. S druge strane, u smjeru rasta bruto inozemnog duga najjače je djelovao dug središnje banke, koji je povećan za 1,2 milijarde eura, te u manjoj mjeri dug opće države koji je povećan 498 milijuna eura, dok su blagi doprinos povećanju bruto inozemnog duga ostvarili i ostali domaći sektori² čiji je dug porastao za 114 milijuna eura. Promatrajući strukturu inozemnog duga, krajem 2015. najveći udio u ukupnom bruto inozemnom dugu imali su ostali domaći sektori (36,0%) te opća država (34,9%). Slijedi dug drugih monetarnih financijskih institucija (13,5%), dug nastao temeljem inozemnih izravnih ulaganja (11,9%) te dug središnje banke (3,7%).

Neto inozemna aktiva monetarnog sustava zamjetno se povećala (+23,7%) tijekom 2015. godine uslijed znatnog razduživanja drugih monetarnih institucija, kod kojih je, po prvi puta nakon trinaest godina, zabilježena pozitivna neto inozemna pozicija. Neto domaća aktiva zabilježila je smanjenje od 1,9% u 2015. godini zbog smanjenja plasmana privatnom sektoru (-2,9%), dok su potraživanja od središnje države povećana (10,6%). Najveći doprinos smanjenju plasmana privatnog sektora došao je od poduzeća, čiji su plasmani smanjeni četvrtu godinu zaredom, u iznosu od 4,9%. Plasmani stanovništvu zabilježili su smanjenje od 1,5% u usporedbi s 2014., čemu je najviše pridonijelo smanjenje stambenih kredita, prvenstveno zbog konverzije i djelomičnog otpisa kredita vezanih uz švicarski franak. Ostvarene promjene neto inozemne i neto domaće aktive rezultirale su porastom ukupnih likvidnih sredstava (M4) za 5,1% u 2015. godini.

² Ostali domaći sektori prikazuju dugove ostalih financijskih institucija osim monetarnih financijskih institucija, nefinancijskih društava, kućanstava i neprofitnih institucija koje služe kućanstvima.